HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואין מונין לשבתות דבר אחר [א]נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות מאי דבר אחר ה"ק וכי תימא שבת נמי זימנין דמיקלע יום ל' בשבת דאי נטע ההוא יומא הוא דסלקא ליה שתא ואי לא לא סלקא ליה שתא ת"ש דבר אחר נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא [א)]באתריה דרבי יהודה חמירא להו שביעית [ב)]דההוא דאמר ליה לחבירו דייר בר דיירתא אמר ליה אנא לא אכלי פירי דשביעית כוותך תא שמע [ג)]אכל תרומה טמאה משלם חולין טהורין שילם חולין טמאים מהו אמר סומכוס משום ר"מ בשוגג תשלומיו תשלומין במזיד אין תשלומיו תשלומין וחכ"א אחד זה ואחד זה תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורים והוינן בה במזיד אמאי אין תשלומיו תשלומין תבא עליו ברכה דאכיל מיניה מידי דלא חזי ליה בימי טומאתו וקא משלם ליה מידי דחזי ליה בימי טומאתו ואמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מחסרא והכי קתני [ב]אכל תרומה טמאה משלם כל דהו [ד)]אכל תרומה טהורה משלם חולין טהורים שילם חולין טמאין מהו סומכוס אומר משום ר"מ בשוגג תשלומיו תשלומין במזיד אין תשלומיו תשלומין וחכ"א [ג]אחד זה ואחד זה תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורין ואמר רב אחא בריה דרב איקא הכא קנסו שוגג אטו מזיד איכא בינייהו [ה)](דר"מ סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד וחכ"א קנסו) הכי השתא התם גברא לשלומי קא מיכוין אנן ניקום וליקנסיה ת"ש [ו)]דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה אמר לך ר"מ הכי השתא התם גברא לכפורי קא מכוין אנן ניקום ונקנסיה תא שמע [ז)][ד]המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל הכי השתא התם גברא לתקוני [ח)]קא מיכוין אנן ליקום וליקנסיה תא שמע [ט)][ה]המטביל כלים בשבת בשוגג ישתמש בהן במזיד לא ישתמש בהן הכי השתא התם גברא לטהורי מאני קא מיכוין אנן ליקום וליקנסיה ורמי דר' יהודה אדרבי יהודה בדרבנן דתניא

נפלו

ואין מונין. נטיעותיהן לשבתות שאין מונין ימים לנטיעה אלא שנים לפיכך אין הדבר ידוע לזמן מרובה שנטע בשבת: **מאי דבר אחר.** למה ליה לאתויי טעמא אחרינא: **הכי קאמר וכי תימא שבתות נמי.** זימנין דצריך למימני דתניא[י)] הנוטע ערב שביעית ל' יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה לשני ערלה דשלשים יום בשנה חשובין שנה ומותר לקיימן בשביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה לא עלתה לו שנה ואסור לקיימן בשביעית הלכך זמנין דשבת זו שנטע זה הויא יום שלשים לפני ר"ה ומונין אותו שנה ואי הוה בליר ההוא יומא לא הוה סליק ליה שתא ולאחר זמן כשאוכלין מן הפירות לסוף שתי שנים ואומרים למה הותרו פירות הללו לשתי שנים ואומר להם השלשים שלפני ר"ה חשובין שנה ומזכירים שנטע בשבת וליקנסוה: **תא שמע דבר אחר נחשדו ישראל על שביעית.** ואיכא למיחש מתוך שהדבר ניכר אתי למישרי נטיעה בשביעית: **ולא נחשדו על שבתות.** ואפילו יזכר ויודע הדבר לא אתי למישרי נטיעתא בשבת: **דיירא בר דיירתא.** גר בן גיורת: **ת"ש.** דרבי מאיר בדרבנן לא קניס שוגג: **אכל תרומה.** בשוגג ואפי' טמאה: **משלם חולין טהורין.** ולקמן פריך אמאי משלם טהורין. האוכל תרומה שוגג אינו משלם מעות אלא תבואה ואינו משלם תרומה אלא חולין מתוקנין ועל ידי תשלומין הן נעשין תרומה שנאמר ונתן לכהן את הקדש (ויקרא כב) על ידי נתינתו נעשו קודש אלמא דבר הראוי לחול עליו שם תרומה בעינן ולא מעות אבל האוכלה מזיד משלם מעות: **בשוגג.** אם בשוגג שילם שלא היה יודע שהן טמאין: **תשלומיו תשלומין.** ופטור באלו והן נעשין תרומה טמאה כמה שאכל: **במזיד אין תשלומיו תשלומין.** ולקמיה פריך אמאי: **אחד זה ואחד זה.** שוגג ומזיד: **תשלומיו תשלומין.** והן נעשין תרומה וממון כהן ואם קידש בהן אשה מקודשת: **וחוזר ומשלם חולין טהורים.** משום קנס ואינן נעשין תרומה: **והוינן בה במזיד אמאי אין תשלומיו תשלומין.** אמאי קנסת ליה אמזיד דהני תשלומין הא לא הזיד בתשלומין גרועין: **דאכל מיניה.** תרומה טמאה דלא מצי למיכל בימי טומאה[ס] דהאוכל תרומה בטומאת הגוף במיתה א] ואפילו היא טמאה: **וקמשלם ליה.** חולין טמאים דחזו ליה בימי טומאה. ואע"ג דסוף סוף הן נעשין תרומה ולא חזו ליה דהא טמאה היא מיהו חולין טמאין מיכוין לשלומי ולא ידע דהם נעשין תרומה: **משלם כל דהו.** כל שהוא חולין בין טהורין בין טמאין: **בשוגג תשלומיו תשלומין.** דהא אוכל תרומה שוגג לפי מדה משלם ולא לפי דמים. ואע"ג דהך [יא)]טומאה גריעא מההיא דאכל תשלומין הן מדאורייתא ורבנן נמי לא קנסוהו הואיל ושגג בתשלומין: **במזיד.** שידע שטמאין הן: **אין תשלומיו תשלומין.** דקנסוהו רבנן שמתכוין להפסיד כהן: **ואמר רב אחא בריה דרב איקא.** ביבמות בהאשה רבה (דף ל.) דמזיד נמי דקאמר ר' מאיר אין תשלומיו תשלומין להפטר לגמרי קאמר כלומר שצריך לחזור ולשלם חולין טהורין כרבנן ובשוגג הוא דפליג אדרבנן דלרבי מאיר לא קנסו שוגג אטו מזיד ורבנן קנסו. והא הכא איסורא דרבנן היא דמדאורייתא תשלומין מעליא נינהו דלפי מדה משלם וכי משלם טמאין אפי' במזיד איסורא דרבנן הוא דעבד ולא קניס רבי מאיר שוגג: **לשלומי מיכוין.** ואדם כשר הוא: **ואנן ניקום ונקנסיה.** על שגגתו. אבל מטמא ומדמע שוגג אינו מתעסק בטובה: **בשוגג הורצה.** דהציץ מרצה ומותר בשר באכילה: **במזיד לא הורצה.** מדרבנן וקנסא הוא לאסור בשר באכילה אבל בעלים נתכפרו והך זריקת מזיד איסורא דרבנן היא דמדאורייתא זורק לכתחילה דהציץ מרצה[יב)]: **ואנן ניקום ונקנסיה.** על שגגתו. וה"ה דמצי לשנויי הא מני רבי יהודה היא דלא קניס בדרבנן דהא לאו סתם משנה היא אלא ברייתא היא במנחות בהקומץ רבה (דף כה.) מיהו ניחא ליה לשנויי דאפי' תימא רבי מאיר היא: **המעשר בשבת.** איסור שבות דרבנן היא כדתנן במשילין (ביצה דף לו:) אלו הן משום שבות של מצוה אין מגביהין תרומות ומעשרות דמיחזי כמתקן והך המעשר בשבת סתם משנה היא במסכת תרומות (פ"ב מ"ג). וכן המטביל כליו מטביל נמי איסורא דרבנן היא במסכת ביצה בפרק י"ט (דף יח.) מפני שנראה כמתקן כלי. וכל הני רמינן דרבי מאיר אדרבי מאיר דקניס לעיל בדרבנן:

נפלו

וקמשלם מידי דחזי ליה בימי טומאתו. פירוש קודם שישלם אבל לאחר שישלם נעשה תרומה ולא חזי ליה: **אבל** תרומה טהורה ושילם חולין טמאין מהו כו' בשוגג תשלומיו תשלומין. לא כמו שפירש בקונטרס[א] דקסבר דלפי מדה משלם דאפי' את"ל דלפי מדה משלם לא מיפטר אלא אם כן ישלם[ב] שיהו שוין[ג] להסיקה כשיעור תרומה טהורה שאכל דלא גרע מגזלן[ד] כדאמר התם[יג)] כל היכא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא לא תבעי לך דלפי דמים משלם כי תיבעי לך דמעיקרא לא שויא אלא זוזא ולבסוף שויא ד'[ה] מ"מ במזיד אין תשלומיו תשלומין[ו] דאכל מידי דקפלי עליה זבינא ומשלם מידי דלא קפלי עליה זבינא[ז]: **הכא** בקנסו שוגג **אטו** מזיד כו'. בהאשה רבה (יבמות דף ל.) מעיקרא ס"ד דאין תשלומיו כלל קא"ר מאיר ופריך מינה למאן דאמר אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ומסיק דאין תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורים כדרבנן ולא פליגי אלא בקנסו שוגג אטו מזיד כו': **דם** שנטמא וזרקו. וא"ת מאי קשיא ליה לר"מ והא לאו סתם מתני' היא דברייתא היא בהקומץ רבה (מנחות דף כה.) וי"ל דסמיך אסתם מתני' דכיצד צולין (פסחים דף פ:) דתנן הפסח שנזרק דמו ואח"כ נודע שהוא טמא הציץ מרצה ודייק בגמ' טעמא דאח"כ נודע הא נודע ואח"כ נזרק לא[ח] ומייתי ברייתא דמפרשא בהדיא[ט] והך קושיא לרבינא דמפרש [בפ' כיצד צולין] (שם) דשוגג[י] קאי אזריקה דלרב שילא דמפרש דקאי אטומאה לא קשה מידי דטומאה דאורייתא: **המעשר** בשבת. משנה היא בפרק שני דתרומות (משנה ג) וכן ההיא דהמטביל כלים ופריך מינייהו משום דסתם משנה ר"מ היא ותימה דפריך ברישא מההיא דמעשר והיא שנויה שם בסוף: [יד)]**נפלו** ונתפצעו. תימה דתניא בירושלמי בפרק בתרא דערלה[טו)] נפלו ואח"כ נתפצעו בין בשוגג בין במזיד לא יעלו דברי ר"מ ורבי יהודה אומר בין בשוגג בין במזיד יעלו ורבי יוסי אומר שוגג יעלו מזיד לא יעלו טעמא דר"מ דקניס שוגג אטו מזיד טעמא דרבי יוסי כדאמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן כל האיסורין שריבה עליהם שוגג מותר מזיד אסור טעמא דרבי יהודה מפרש משום דכבר קנסו בידו פירוש כבר נתקלקלו פירותיו בשעת פליעה:

אמר

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"א מהל' שמיטה ויובל הלכה יב סמג לאוין רסז:

סג ב ג מיי' פ"י מהל' תרומות הלכה כ:

סד ד מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלט סעיף ד:

סה ה מיי' שם הל' ח סמג שם:

* * *

מוסף רש"י

דההוא דאמר ליה לחבירו. באתריה דר' יהודה, **דייר בר דיירתא.** גר בן גיורת (בכורות ל.). **אכל תרומה טמאה.** בשוגג, **משלם חולין טהורין.** דכתיב (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש, דבר הראוי להיות קדש (יבמות צ.). **בשוגג תשלומיו תשלומין.** אם בשוגג שילם טמאים, קסבר טהורים הם (שם). **במזיד אין תשלומיו תשלומין.** דקנסינן ליה (שם). **תבא עליו ברכה.** אמאי קנסת ליה, מאי מזיד יש כאן, אע"פ שיודע שהן טמאים נתכוין הוא לתשלומין הגונים (שם). **דאכיל מיניה מידי כו'.** ואע"ג שתשלומין נעשים תרומה ולא חזו ליה בימי טומאה, הא מיהא לתשלומין מעליא איכוון. תרומה טמאה לא חזיא לאכילה, כהן טהור קאי עליה בעשה בפ' הערל (עג.) וכהן טמא קאי עלה במיתה, דלא חלק הכתוב לגבי טומאת הגוף בין קדשים טהורים לקדשים טמאים (יבמות צ.). **משלם כל דהו.** ואפילו חולין טמאים (שם). **דם שנטמא וזרקו בשוגג.** קסבור אין קרבנות מקבלין טומאה (מנחות כה:). **הורצה.** קרבן לבעלים דמרלה ליך (פסחים טז:). **במזיד לא הורצה.** להיות בשר קרבן נאכל לכהנים, דקנסא הוא, אבל בעלים נתכפרו, כדאמרינן ביבמות בהאשה רבה (ל.) דכיון דמדאורייתא מרלי נמי אמזיד, לא מצו רבנן למימר ליה זיל אייתי חולין לעזרה (פסחים טז:) ולא שיביא אחר [illegible] ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה ולהביא חולין לעזרה (זבחים מה.) ואע"פ שהדין מרלה קרבן ורבנן שלא יהא בשר נאכל (יומא ז.). **במזיד לא יאכל.** שעבר על דבריהם שאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט (ביצה לו:). **המטביל כלים בשבת.** במקום שיש בו כלאו, ועבר על דלדרבנן דאמרי במתניתין מטבילין כלים מלפני השבת, דנראה כמתקן (שם).

* * *

פסקי ריא"ז

דהכי הוא דהא ממחצת הכרם שנפרצה דא"ר מאיר דקדש וחייב באחריות ילפינן דסבר ר"מ גרמא בניזקין חייב והתם במזיד הוא כדקתני אומרים לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קדש וחייב באחריותו דמשמע טעמא דהודיעוהו מיחייב הא לאו הכי לא:

מסורת הש"ס

א) [בכורות ל.], ב) סס ע"ש, ג) יבמות ל., ד) סס, ה) פ"א ל"ג, ו) פסחים טז: זבחים מה. ז) מנחות כה. יבמות ל. יומא ז., ח) תרומות פ"ב מ"ג ביצה יז., ט) תוסף' פיה, י) ג"ז סס, יא) [ר"ס ט:], יב) [יומא ז.], יג) [פסחים לב.], יד) [שייך לע"ב], טו) [הלכה ו' וע' סם במראה פנים].

* * *

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דאכל מיניה כו' דהאוכל תרומה בטומאת הגוף במיתה ואפילו היא טמאה. ע' חולין דף קיג ע"ב וצ"ע:

* * *

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה דאכל מיניה וכו' ואפי' היא טמאה. נ"ב ע"ע לתרומה במיתה בטומאת הגוף כדא' בחולין קיג ע"ב וכ"פ הר"מ פ"ז מהל' תרומות הלכה א' וכן ראיתי לבעל כנסת יעקב בהגהות רמב"ם שם תמה על רש"י זה והל"ע ועי' בספר מים חיים לפר"ח בהל' תרומות שם הלכה א' ובמחנה לאבן ביבמות דף ל ע"א ודו"ק:

* * *

מוסף תוספות

א. אע"פ שאין התשלומין שוין לתרומה שאכל. תוס' הרא"ש.

ב. חולין טמאין כל כך. תוס' יבמות ל. ד"ה סבור.

ג. כשנעשין תרומה טמאה. תוס' שם.

ד. ותנן (ב"ק צג:) כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה. רשב"א.

ה. דמשלם לפי מדה ודווקא הקדש. אלמא לענין הקדש אמרו ולא לגריעותו. רשב"א.

ו. [ד]קנסינן ליה כשמשלם במזיד אע"פ שוים כדמי תרומה משום. תוס' שם.

ז. כולי האי להסקה כדקפיין למיזבן תרומה טהורה לאכילה. רשב"א.

ח. ופריך עלה ממתני' דקתני על מה הציץ מרצה על הדם שנטמא בין בשוגג בין במזיד, ומשני עלה רבינא ורב שילא, רבינא קאמר דשוגג ומזיד אזריקה קאי אבל טומאה בשוגג אין במזיד לא, ור' שילא משני דקאי אטומאה אבל זריקה בשוגג אין במזיד לא וכו' והא דלא מייתי הכא סתם מתני' דפסחים, ניחא לי'. תוס' הרא"ש.

ט. וסמיך אהך סתמא. תוס' הרא"ש.

י. ומזיד. תוס' הרא"ש.

SHAS MOZNAIM